

Pallabres del Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana

Sres. Académicos, Sres. Académiques

El *XVI Día de les Lletres Asturianas* ye una bona xornada pa falar d'una estaya de la nuesa realidá, importante pa muncha xente, la más culta y atenta al sentir de los nuegos díes, y tamién la más responsable. Güei faise un esfuerzu per toa Asturias pa llograr un día allegre y vindicativu, críticu y, al empar, enfotáu nel futuru.

Nueu académicu

Acabamos d'acoyer a un nueu miembru correspondiente na persona de Xurde Blanco. Les razones qu'aconseyaron el so nomamientu ye posible que nun seyan del dominiu xeneral porque Xurde, magar el so trabayar continuáu, nun ye amigu d'aplagorios nin d'andar pregonando perdayuri lo que fai. Si s'escueye una persona comu ésta p'axuntala a los miembros de la institución ye porque ta perfaciendo un gran llabor de recoyida de textos qu'empobinarán a una meyor conocencia de la nuesa lliteratura. Nun tamos delante d'un lliteratu nin d'un críticu lliterariu d'oficiu. Ye, cenciellamente, un llicenciáu en derechu, un funcionariu ministerial que gracies al so procuru y a los sos viaxes, recueye textos valorables que los llectores de les nueves lletres podrán atopar xuntos nes nueves publicaciones. El serviciu qu'ufierta quier reconocé-ylo l'Academia con esti públicu nomamientu.

La nuesa llinia de trabayu

Ello encaxa dafechu nel nuesu facer, atentu siempre a rescatar lo que meyor faiga ver la hestoria de les lletres asturianas, na llinia de dir dando a la lluz obres de bon interés comu'l *Fueru Xulgu* o'l *Fueru*

d'Uviéu, apocayá asoleyaes xunto a una nueva coleición de documentos medievales, *Fontes de la Llingua Asturiana*, y otra de *Cartafueyos de Lliteratura Escaecida*, complementu de la por tantes razones valoratible *Llibrería facsimilar*.

Naguamos porque toos pescancien que les nuses lletres, anque espreganciaes, nun son cosa d'estos díes sinón resultáu d'una pervieya tradición de sieglos, ensin frayar xamás, a lo que güei s'axunten naves aportaciones a les que pela parte de nueso encontramos cola revista *Lliteratura*, cola *Llibrería Académica*, cola coleición de teatru *Mázcara*, cola infantil *Escolín*, formientu de nuevos llectores y d'escritores d'un mañana que ta equí mesmamente a la nuesa vera. El trabayu recopilador y de creación encóntase con un estudiu continuáu en *Xornaes y Alcuentros* añales, cola *Estaya Pedagóxica* y cola celebración de los cursos de branu de perbona acoyida ente'l profesoráu, lo mesmo qu'habrán tenela nel futuru, abiertos al públicu en xeneral. La investigación complétase cola *Llibrería Llingüística* pero tamién con dos destremaes revistes de gran altor ente xente especializao, *Lletres Asturianes* y *Cultures*, el meyor testimoniu de lo muncho que se ye a facer cuando se trabaya con intelixencia y dando puxu a les persones más capacitaes del nuesu texú social.

L'Academia, ensin dubia, nun ye'l cumal de toles bondaes pero'l trabayu que fai merez la reconocencia de los que con oxetividá s'averen al so facer. Les nuses pallabres nun han entendese comu niciu d'un exclusivismu fatu y alloriáu darréu qu'otros tamién trabayen valoratiblemente. El nuesu trunfu ye ési, qu'abondos más trabayen tamién pola llingua del país. Pero sedría llamentable que, escaeciendu esti fechu fonderu, daquién envidiosu, partidista y acríticu quixera treslladar a toos lo que nun dexe de ser los sos llástimosos problemes personales o la so sensibilidá arispia.

Contentos col nuesu facer y sabedores de que s'acueye bien el llabor iguáu brindamos a toos al trabayu collaborador. Dixi collaboración y esbillé ésta ente otres pallabres, porque a lo que nós brindamos ye al trabayu bien fechu. Tamién, darréu, a la xusta reconocencia. Pero que se persepa lo que se diz y lo que se promete: equí nin se reparten prebendes, nin se paguen favores, nin se dispón d'un presupuestu que merque voluntaes nin enfotos.

La reforma de los estatutos

Quiciabes por llaborar d'esta traza, crítica y lleal, vindicativa pero intelixente y sacrificada, entendió'l Gobiernu que yera'l momentu afayadizu pa dexar afitáu'l futuru de l'Academia reformando los sos estatutos. Yera ello amañoso pa facer visible'l llabor que de magar l'entamu se fai. Pue ser que dellos quixeren entendelo comu un exerciciu pal nuesu perpetuamentu académicu, pero los más xuciosos pescanciarán llueu que nun ye posible que les instituciones académiques camuden too síguo ensin que se llogre'l necesariu posu esixíu en tou procesu normalizador.

Na igua de los estatutos hai un nueu elementu del que tamién quixera falar a modo y llibremente: reconozse a l'Academia non sólo lo que yá yera, hasta agora, el so cometú xeneral de mirar polos drechos llingüísticos de los asturianos, sinón la explícita obligación d'atender llingüísticamente a la fastera más occidental, la tierra d'ente ríos, los conceyos d'ente'l Navia y Eo, que falen lo que los más conocemos col nome de gallego-asturianu y, dalgunos, comu astur-galaicu.

Ello, yá se sabe, nun prestará a dellos. Asíste-yos tol drechu a espresetase, a dir a la escontra y, polo que yá viemos, hasta a insultar. Pero somos sabedores de qu'a la inmensa mayoría va paece-yos perbién qu'una institución, ensin dubia asturiana, encontre'l trabayu necesariu pa qu'alite la so llingua. La prudencia siempre foi la nuesa consejera y si aceptamos esta nueva obligación que mos encamienta'l Gobiernu nun ye porque nós lo impunxéramos sinón porque asina mos lo piden, una vegada y otra, dende esi mesmu territoriu occidental.

L'Academia tien clares unes cuantes d'idees de cómo tien que s'averar a esa realidá; persabe, por exemplu, que los criterios de respetu y de non imposición non sólo tienen que ser explícitos de continuo sinón que tienen qu'acompañar toles midíes que se lleven darréu; poro, de magar s'asoleyen nel Boletín Oficial del Principáu los estatutos iguaos y me confirme la Consejería de Cultura qué nueves posibilidaes económicques s'asignen a la nueva xera, propondré criar una *secretaría téunica* que mire de mou esclusivu por tolos problemes llingüísticos de la fastera Navia-Eo. Al frente d'esa secretaría tará una persona, non académica, responsable y conocedora, asistida por una xunta de persones naturales o asitiaes nel territoriu que sedrán les encargaes d'ufiertar les propuestas pa llevar alantre un procesu normativu y escolarizador.

Los mesmos drechos qu'asisten a tolos asturianos asisten, lóxicamente, a los que viven más al occidente; les mesmes esixencies de respetu a les variantes locales ha tenese ellí; asina comu primeres midíes proponemos a los poderes públicos:

1. Que la toponimia s'oficialice acordies cola fala local.
2. Que los medios de comunicación d'esa fastera empleguen la so llingua davezu.
3. Que na enseñanza primaria se xeneralice'l deprendimientu del gallego-asturianu pa que pueda acoyese llibremente.
4. Que nes rellaciones colos muérganos alministrativos del citáu territoriu seya oficial el gallego-asturianu.

Abúltame que naide xuiciosamente naguará por entender éstes comu les propuestas del expansionis-

mu llingüísticu. Paezme que naide razonable sedrá a dicir que les mires más curties mos empobinen. Coles midíes polítiques que tendrá que llevar alantre'l Gobiernu del Principáu y los muérganos correspondientes afítase'l futuru inmediatu y l'Academia cumple dafechu col so mandatu estatutariu.

Dellos quedríen, de xuru, que foren poderes ayenos a Asturias los que miraren por esa fastera, pero, dau'l sentimientu permayoritariu na población, nin paez aconsejable nin xuicioso.

Nós camentamos que, güei, el trabayu que se propón, si s'acompaña de la política atopadiza ha tener bonos resultaos y ye la única posibilidá d'ente les posibles que nun prexulga un únicu camín pal mañana, de xuru más en llibertá pa toos que'l presente.

Política llingüística

Dellos d'estos problemes nun se daríen güei si'l bon aquel guiare siempre a los alministradores públicos; si a esta Academia la escucharen nel so momentu cuando quixo falar, nun fadría falta actuar atayando precipitaciones irresponsables. Y ye que la política llingüística nun pue ser un xuegu d'incapaces o xinclinos; hai que la curiar comu la niñina de los güeyos bien ceu, enantes que les postures partidistes la amaliñen. Pa la nuesa desgracia, daquella'l diálogu foi refugáu por quien yera de mente percurtia pa entender Asturias.

Un pasu na Universidá

Comu exemplu acordémosnos d'hai un añu, nesti mesmu llugar cuando criticamos en fondura a la universidá pola so negativa a aceptar, contra tou bon xuiciu, la *Filoloxía Asturiana*. ¿Aconsejábamos mal? ¿Yéremos alloriaos tirguiendo ensin sofitanca? De xuru que non y, asina, güei la universidá, qu'entá tien abondo qu'andar nel camín asturianu, pue sentise contenta de los resultaos granibles d'una especialidá onde s'inxeren profesionales perbonos qu'asisten a unes clases llueu del trabayu nos institutos y escueles. ¿Yéremos nós los intransixentes, los allumaos, l'amenaza pal orden, o los que sabíamos amestamos al interés de la xente que mira colos meyores güeyos esa asturianidá que nun quier desanicar? ¿Tanto se pierde dexándose aconsejar bonablemente cuando se rispe namái pola collaboración?

Lo mesmo pasa cuando dicimos *Bable nes escueles, Toponimia n'asturianu, Oficialidá de la llingua*. ¿Ye que cola falta d'operatividá o col silenciu nes instituciones, na Xunta Xeneral, ta pidiéndose manifestaciones nes cais o violencia nes pallabres?

Nieguen dellos la evidencia afitando que nun hai conflictu llingüísticu. ¿Sedrá que los que nun lu ven namái entienden comu conflictivu l'insultu personal?

Camiento que naide serio escurriría talmente. Abúltame que la racionalidá tien qu'escoyer otre vées rápides que torguen que les coses s'infesten. La recuperación llingüística ye imparable. Nun la infesten.

Campaña electoral

Sedría prestoso qu'ello tuviere claro al marxe de los nerviosismos de les campañes electorales y que les propuestes se fexeren con tiempu y menos priesa. A l'Academia nun-y correspuende entrar na llucha partidista. Nin tan siquiera va dicir lo que sedría llexítimu: ú ta la opción que-y resulta más acordies colos sos planteamientos. Ello decidiránlo los electores según la so conciencia asturiana. Los asturianos dixebrrarán perbién a los que dicen sí y a los que siempre ye non. A los que fan y a los qu'estorben. A los que tomen iniciatives y a los que viven nos años cuarenta.

Paezme qu'asistimos, pela primera vegada, a daqué intentu xeneralizáu, aunque entá curtiu, d'acoyer el votu del sentimientu asturianu y eso ye bono. De facer casu a les pallabres, na Xunta Xeneral que salga a lo cabero'l mes habrá clara mayoría de partíos favoratibles a la xeneralización de la enseñanza, a la igua toponímica y a la presencia pública de la llingua. Aguardemos que los fechos nun nieguen les bones disposiciones.

La nuesa llingua hestórica, nenguna llingua, soluciona de por sí los problemes políticos y económicos, pero collabora muncho l'idioma na reconocencia de la coleutividá comu erbía que ye, la más afayadiza ente toes, pa llograr la cultura propia. La llingua non, nun ye'l país pero facemos votos pa qu'examás llegue a gobernar el país quien nun la reconoz dafechu.

La llucha con dos menes de nacionalismu

Tenemos comu pueblu un camín enguedeyáu, llaráu de dificultaes porque nós mesmos punximos la tierra n'abertal dexando a caún el so pruyimientu. Dexamos que mos dixerén, que mos aconseyaren, que mos impunxeren, que mos alministraren...otros. Y asina lleváronmos el son y la pallabra. Y, agora, cuando fai falta camudar la vieya realidá hai vezos políticos que nun resisten el puxu de la competencia y males culturales que presenten comu llogros, méritos que nun lo son o persones xustamente modélicos por dir a la escontra de la cultura d'esta tierra. La llucha cultural n'Asturies nun pasa peles engradielles del oviedismu fatu o del xixonismu ensin xacú, pasa per una respuesta xeneral a les vées culturales propies. Fai falta algamar una cultura propia, criando'l propiu espaciu y la propia senda, coles ferramientes propies que mos alloñen del paletismu de la provincia que quixeren perafitar.

A la escontra trabayen agora dos fuerces con puxu: d'un llau el nacionalismu d'Estáu, dotáu de toles posibilidaes, asitiáu en tola comunicación, allugáu na ideoloxía vieya y nel control alministrativu, que

nun entiende lo que nun diga col so egocentrismu y cola so propia y errática visión hestórica; d'otru, el nacionalismu emerxente qu'a sí mesmu se llama hestóricu, encirrizáu en negar a los otros lo qu'a pocayá-y negaben a él mesmu.

El nueu nacionalismu xeneráu en Madrid yá apaez ensin mázcares, clamando escontra les llingües y cultures, ufriendo los sos comu problemes universales, falándonos de les sos cais, de les sos radios, televisiones, periódicos... de los sos equipos, de los sos presidentes, de les sos fiestes, de los sos toreros, de los sos sevillanes, de los sos isidros....de les sos ¡vulgarídaes! comu si foren d'interés xeneral o la midida de toles coses. El nacionalismu emerxente fala yá ensin vergoña y a les clares de que nun-yos asisten a toos les mesmes posibilidaes d'autogobiernu. Comu pasa na novela d' Orwell, los nuevos amos de la casería entainaron pa llantar un nueu lletreru: *Tolos animales son iguales, pero dellos animales son más iguales.*

¿Qué opón Asturias?

A la escontra d'esa realidá qu'esmolez ¿qué respunde Asturias, nun digo políticamente, de lo que nin puedo nin debo falar equí, sinón culturalmente?

Una fagocitosis d'ilusiones mayaes pola incompresión o la envidia, un desaniciu de medios propios de comunicación, una reproducción de los clichés ajenos, una llingua non alitada, unos homes públicos que piensen y actúen en madrileño, una galbana por entender y conocer la tierra, un encoyimientu xeneral, rapiegu y gabuxu, que tapez toa posibilidá asturiana des que se llega a un probe cargu, a una ruina conceyalía o a una curtia presidencia de nun se sabe qué sociedá.

¿Ye eso lo qu'oponemos a eses fuerces negadores de les posibilidaes futures de nueso? ¿Conformámonos col requexu del *Día de les Lletres* ensin entrar na llucha coherente de tolos díes, con oxetivos claros, ensin xenofobia pero ensin pazguatismu? Nun sedrá hora de que se xeneralice'l bon xuiciu de la superación de la tribu en beneficiu de la conciencia política, esto ye totalizadora, del país?

¿Podremos? ¿Cómu?

Cuenten qu'unos náufragos nes costes del Brasil morríen na balsa onde llevaben tiempu albentestaste. Un día, al arrecoyelos un barcu, entrugó-yos el porqué de la so llaceria cercana a la muerte.

– Nun díbamos beber agua de mar, retrucaron.

– ¿Nun teníen agua? Pero si taben ustedes enriba del mesmu Amazonas que s'adientra munchos kilómetros nel océanu.

Diben morrer de sede ensin reconocer tol agua del mundu baxo les sos plantes. Que nun mos pase asina a los qu'entá sabemos que debaxu de les plantes hai un país, la posibilidá d'un bon país.

Comunicáu de la Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana.

Un añu más, al llegar el “Día de les Lletres Asturianas”, la *Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana* axunta n’Uviéu al más dinámicu de los sectores asturianos: el que camienta que’l nuesu país ta en mediu d’una crisis xeneral (económica, social, cultural) onde la vindicación llingüística ye l’exe al rodiu del que xiren los enfotos por llograr una verdadera recuperación d’Asturies.

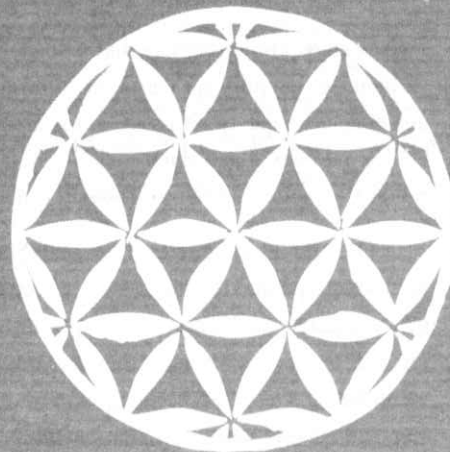
Vós, los homes y muyeres qu’añu tres añu mos sofitáis na irrenunciable esixencia de la oficialidá, de xuru que seréis sabedores de que tamos nun procesu llargu y enguedeyáu, pero con llogros que dexen afirmar qu’esti yá ye irreversible. Una bona amuesa de lo que dicimos ye’l fechu de la bayura d’organizaciones que güei apoyaron esta manifestación: los sindicatos mayoritarios d’Asturies (Comisiones Obreres, UXT, SUATEA, Corriente Sindical d’Izquierda) y partíos y coleutivos políticos (Izquierda Xunida d’Asturies, Partíu Asturianista, Xuventúes Comunistes d’Asturies, Mocedaes Socialistes d’Asturies, Andecha Astur, Griesca, Lliga Asturiana, Lliberación). Ye verdá, per otru llau, que tovía nun s’algamó que la vindicación llingüística seya mayoritaria na cai, pero nun escaecer que nós somos una perbona representación de lo que la nuesa sociedá quier: oficialidá del Asturianu, enseñanza xeneralizada, normalización social a tolos efeutos...

La nuesa influencia ye, darréu de lo anterior, decisiva: namái cuntando col nuesu llabor militante ye a pescanciase que, por exemplu, la Filoloxía asturiana tea yá dientru de la Universidá, que l’administración educativa reconozca la necesidá de la enseñanza xeneralizada de la llingua o, en fin, que distintes opciones polítiques con bones espeutatives de gobiernu (nos conceyos y a nivel autonómicu) ufierten nos sos programes aspectos comu la oficialidá, la normalización social o la enseñanza del asturianu y “en” asturianu.

manifestación

**Vienres 5 Mayu 1995, 7 tarde
Paséu los Álamos, Uviéu**

¡L’ASTURIANU, LINGUA OFICIAL!

**XUNTA POLA DEFENSA
DE LA LINGUA ASTURIANA**

Estos llogros, sicasí, nun puen tapecer el fechu de qu'inda hai situaciones doliosamente atentatories contra los drechos humanos culturales de los asturianos. Porque, sabéilo, miles de neños y neñes entá nun cunten cola posibilidá de recibir clases n'asturianu pola mor del “fraude de llei” que representa'l fechu de que los consejos escolares decidan por ellos; porque sabéi qu'hai bayura d'escolinos que son ridiculizaos —y mesmamente castigaos— por emplegar nos colexos la nuesa llingua o, en fin, porque hasta se dan casos de “persecución” contra aquellos mayestros y profesores que defenden la enseñanza y l'usu del asturianu nos centros educativos. La realidá del asturianu na vida social y nos medios de comunicación ye, al empar, curtia y probe y la igua de la toponimia faise dacuandu d'un mou abaruyáu que dexa ver a les clares la improvisación y el desdexamientu de los responsables polítics.

Nesti contestu nun podemos escaecemos de les eleiciones autonómiques y locales pal 28 de mayu. Sabemos que'l fechu de qu'haya muncha xente organiazao, participando y aportando idees na *Xunta pola Defensa de la Llingua* y faciendo un llabor continuu de llucha y promoción de la idea de la oficialidá na caí y nos movimientos polítics y sociales, ye fundamental pa llograr los nuegos oxetivos. Naide va sacamos les castañes del fueu.

Sicasí, quien vaiga votar nestes eleiciones que nun escaeza qu'hai partíos qu'arrenieguen del asturianu o que lu ignoren dafechu, qu'hai partíos que tuvieron la oportunidá de facer y nun fixeron nin faen. Les fuercies polítics que se presenten a estes eleiciones y que nun seyan a pescanciar la realidá cultural asturiana y a comprometese de verdá cola so recuperación llingüística nun merecen la consideranza de nengún defensor del Asturianu.

Queremos tamién aprovechar esti momentu pa dexar claro daqué que venimos defendiendo dende va yá bien de tiempu y qu'agora repitimos por si daquién interesadamente yá lo escaeció. La oficialidá ye una propuesta que quier protexer los drechos llingüísticos de tolos asturianos. Toos. De Tinamayor al Eo. De los falantes d'asturianu y de los falantes de gallego-asturianu. Quien eche mano d'esa cuestión pa esviar l'atención del nuesu trabayu, o nun entiende o nun quier entender.

Depués de les eleiciones y independientemente de los resultaos, vamos caltener una actitú fundamental vixilante pa que los llogros de la recuperación llingüística entañen, acordies cola voluntá mayoritaria de los asturianos. Y, por supuesto, damos anuncia de que cualisquier intentu de “frenar” o “retardar” el procesu va llevar darréu a movilizaciones sociales onde la *Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana* va lluchar por axuntar, comu güei, a los sectores asturianos más concienciaos. Más nada. Acabamos equí esti actu reivindicativu y facémosvos el brinde pa qu'agora asistáis con nos nel Teatru Campoamor a la celebración académica del “XVI Día de les Lletres Asturianas”.

¡L'ASTURIANU LLINGUA OFICIAL!

¡QUE PUXE L'ASTURIANU Y QUE PUXE ASTURIES!